

Nr 97.

Av herr **Weibull**, om ersättning åt firman C. B. Åkerström för förlust vid leverans av stubbved till Tekniska högskolan.

När Tekniska högskolan i augusti 1921 infortrade anbud å bl. a. 2,500 ton stubbved, ingav firman C. B. Åkerström, Stockholm, den 19 i nämnda månad sådant anbud, det lägsta som avgivits, och efter ytterligare förhandlingar mellan firman och högskolans förvaltningsnämnd upprättades ett leveranskontrakt, enligt vilket stubbveden skulle betalas efter ett pris av $\frac{W}{7,300} \times 38.24$, »då W anger antalet kalorier per kilogram stubbved.»

Då firman Åkerström underskrev denna förbindelse, kunde den icke tänka sig annat, än att det här gällde *kalorimetriskt* värmevärde. De kalkyler, vilka lågo till grund för det underskrivna leveranskontraktet, voro följaktligen uppgjorda i överensstämmelse härmed, i vilket fall priset skulle blivit 32 kronor 85 öre per ton. Även detta pris medförde en förlust för leverantören på 6 kronor 60 öre per ton, då självkostnadspriset uppgick till 39 kronor 45 öre.

Då likviden för den levererade veden skulle verkställas, tillerkändes emellertid firman betalning blott efter vedens *effektiva* värmevärde, varvid priset sattes till 18 kronor 44 öre per ton. Då 1,690,550 kilogram ved levererats, erhöll sålunda firman Åkerström härför i betalning endast 31,173 kronor 74 öre, under det att efter den analys, firman lagt till grund för sina beräkningar och om dess tolkning av kontraktet fått gälla, betalningen bort utgå med 55,534 kronor 57 öre, således en ytterligare förlust på 24,360 kronor 83 öre.

Då firman Åkerström lät saken gå till skiljedom, utföll egendomligt nog domen så, att betalningen skulle utgå blott efter vedens effektiva värmevärde, således efter det beräknade lägre priset. Det är påtagligt, att ett misstag här ägt rum och att därigenom en stor orättvisa blivit begången. Detta framgår ytterligare av vad i saken senare förekommit.

I april 1922 ingick nämligen Åkerström till Kungl. Maj:t med *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 4 saml. 29 häft. (Nr 97—99.)* 1

en underdånig framställning att av statsverket erhålla gottgörelse för den sålunda lidna förlusten. Med anledning härav infordrades yttrande från såväl Tekniska högskolans förvaltningsnämnd som Statskontoret.

Därvid framhåller förvaltningsnämnden bl. a., att den mycket väl inser, att Åkerström på grund av de höga järnvägsfrakterna och arbetskostnaderna måste lida förlust på denna leverans, samt att särskilt under tider av arbetslöshet och bränslebrist Åkerströms företag att tillvarataga stubbveden är en i hög grad lofvärd affär och förvaltningsnämnden anser sig därför också böra tillstyrka, att Åkerström om möjligt beredes ersättning av andra statsmedel än högskolans för den lidna förlusten, och finner icke otroligt att denna uppgår till det belopp, Åkerström uppgiver.

Statskontoret anser på grund av anförda omständigheter, att skiljenämndsbeslutet grundar sig på en felaktig tolkning av kontraktet samt att sökanden har fog för sitt framställda anspråk och anser tillika, att ersättning bör utbetalas för ifrågavarande förlust vare sig av högskolans medel eller genom särskilt av riksdagen äskat anslag.

Kungl. Maj:t fann sig emellertid på rent formella grunder icke kunna bifalla sökandens framställning.

Det måste förefalla en var rättänkande synnerligen upprörande, att en enskild medborgare, som under en för landet kritisk tid ägnat sig åt en mycket viktig samhällsuppgift, skall komma att lida en för honom rent av ruinerande förlust på en leverans till ett av statens verk på grund av en felaktig tolkning av ett kontrakt, och det kan knappast anses staten värdigt att i sådant fall undandraga sig ersättning för den lidna förlusten. Sällan torde väl starkare skäl, än vad här är fallet, kunna andragas för att påvisa statens skyldighet att gottgöra en begången orättvisa.

Jag vågar därför vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte medgiva att till firman C. B. Åkerström, Stockholm, må såsom ersättning för den förlust, firman lidit vid leverans av stubbved till Tekniska högskolan under år 1921, av statsmedel utbetalas ett belopp av 24,360 kronor 83 öre.

Stockholm den 21 januari 1923.

Harry Weibull.

Bilaga 1.*Avskrift**Högskolans utlåtande till Konungen.*

Till styrelsen för kungl. Tekniska högskolan.

Med anledning av C. B. Åkerströms underdåniga ansökan av den 24 april 1922 om ersättning av statsmedel för förlust å leverans av stubbved till högskolan under höstterminen 1921 får förvaltningsnämnden härigenom anföra följande:

I enlighet med kontrakt av den 4 oktober 1921 och därpå grundade beslut av förvaltningsnämnden samt skiljenämndsutslag av den 7 februari 1922 har Åkerström för till högskolan levererade 1,690,550 kilogram stubbved erhållit likvid med 31,173 kronor 74 öre i flera poster, och har han kvitterat dessa med särskilt angivande å sista posten, att denna utgjorde slutlikvid för leveransen i fråga.

Affären är sålunda slutligt uppgjord, och av högskolans medel kan således ej något vidare utbetalas till Åkerström för leveransen i fråga.

Förvaltningsnämnden inser mycket väl, att Åkerström på grund av de höga järnvägsfrakterna och arbetskostnaderna måste lida förlust på denna leverans. I den meningen, att Åkerströms företag att tillvarataga stubbveden är en, särskilt under tider av arbetslöshet och bränslebrist, i hög grad lofvärd affär, vill förvaltningsnämnden på det livligaste instämma och förvaltningsnämnden anser sig därför också böra tillstyrka, att Åkerström om möjligt beredes ersättning av andra statsmedel än högskolans för de förluster, som han kan visa sig hava lidit. Rörande förlustens storlek kan förvaltningsnämnden icke yttra sig, men finner det ingalunda otroligt, att dess storlek är den, som Åkerström uppger.

Stockholm den 2 maj 1922.

Å förvaltningsnämndens vägnar:

C. J. MAGNELL.

Erik Philip.

Bilaga 2.*Avskrift.**Statskontorets utlåtande till Konungen.*

Underdånigt utlåtande.

I nådigt brev den 26 september 1921 angående upphandling av bränsle för Tekniska högskolan anges, att sökanden erbjudit högskolan rätt att efter gottfinnande taga prov av det erbjudna stubbvedpartiet och reglera dess pris så till vida, att högskolan skulle betala lika mycket för värmeenhet som vad högskolan skulle haft att betala för motsvarande enhet av kol efter ett pris av 38 kronor 24 öre

per ton. Av till statskontoret ingivna, härhos bifogade, av statens provningsanstalt utfärdade intyg framgår, att vissa undersökta partier stubbved hade omkring 92 procent av det värmevärde ett kolprov, uttaget av högskolans kolförråd, uppvisade, oberoende av huruvida härvid räknas med kalorimetriskt eller effektivt värmevärde. Ett parti av 1,690,550 kilogram stubbved skulle således med avseende å värmeenheter motsvarats av 1,555,306 kilogram kol, vilka efter ett pris av 38 kronor 24 öre per ton skulle betingat 59,474 kronor 90 öre. För ovan berörda parti stubbved har sökanden erhållit likvid med 31,173 kronor 74 öre och anhåller nu om ytterligare 24,360 kronor 83 öre eller tillhoppa 55,534 kronor 57 öre. Även om sökandens framställning bifalles, synes således högskolans kostnad för eldning bli mindre än om kol kommit till användning.

Enligt förberörda intyg visade kolprovet ett kalorimetriskt värmevärde av 6,840 och ett effektivt värmevärde av 5,240. Såväl med hänsyn härtill som till vad mellersta och norra Sveriges ångpanneförening i en av sökanden till statskontoret avlämnad, härhos bifogad skrift anfört, synes det statskontoret framgå, att i kontrakt mellan högskolan och sökanden intagen bestämmelse rörande betalning av ifrågavarande leverans måste hava avsett kalorimetriskt värmevärde, så mycket mer som här anges, att veden skulle »betalas efter bränslevärdet på sådant sätt, att för varje ton stubbved betalas $\frac{W}{7,300} \times 38.24$, då W angiver antalet kalorier per kilogram stubbved.»

På grund av nu anförda omständigheter anser statskontoret, att skiljenämndens beslut grundar sig på en felaktig tolkning av kontraktet samt att sökanden har fog för sitt nu framställda anspråk.

Förvaltningsnämnden vid högskolan har anfört, att, då affären mellan högskolan och sökanden vore slutligt uppgjord, kunde av högskolans medel ej något vidare utbetalas till sökanden för leveransen i fråga. Styrelsen för högskolan har förklarat, att styrelsen i likhet med förvaltningsnämnden ansåge sökanden icke kunna av högskolans medel beredas ersättning för ifrågavarande förlust. Enligt statskontorets mening bör emellertid den ersättning, som må vardas sökanden beviljad, i första hand utgå av till högskolans förfogande ställda medel för diverse utgifter för bränsle, lyshållning, m. m. För sådant ändamål har för år 1922 anvisats ett belopp av 275,000 kronor. Då kostnaderna för bränsle efter beviljandet av detta anslag betydligt nedgått, synes det statskontoret icke oantagligt, att innevarande års anslag kan lämna tillgång för att bereda sökanden ovannämnda ersättning. Först sedan högskolan genom utredning ådagalagt, att den ifrågasatta utgiften helt eller delvis icke kan utgå av berörda anslag, torde det böra tagas under övervägande, huru medel på annat sätt skola kunna beredas; och torde det i så fall bli erforderligt att hos riksdagen äska anslag för ändamålet.

Stockholm den 22 maj 1922.

Underdånigst:

PER SÖDERMARK.

JOHN GIBSON.

Carl Peyron.